

Література:

1. Fedosova, K., Katunian, A. The use of Artificial Intelligence in the restaurant business. *Turystyka i Rozwój Regionalny*, 2024. 22, 43–51. <https://doi.org/10.22630/TIRR.2024.22.16>
2. Винничук, Р. О. Штучний інтелект в харчовій промисловості. *Грааль науки*. 2024. № 43, 335–343. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.06.09.2024.043>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-490-3-106>

СТРАТЕГІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ У ДЕОКУПОВАНИХ МІСТАХ

Шевельов О. О.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
першого курсу за спеціальністю 073 Менеджмент
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Російська військова агресія спричинила тимчасову окупацію значної частини України, руйнування інфраструктури та кризи місцевого управління. У 2022 році ворог захопив майже 4 тисячі населених пунктів, що призвело до припинення роботи державних установ і базових послуг [1]. Після деокупації ключовим завданням є відновлення життєдіяльності громад, інтеграція територій та забезпечення сталого розвитку. Актуальність теми зумовлена потребою ефективного управління, що сприятиме відбудові інфраструктури, економічному відновленню та підвищенню якості життя населення.

Деокуповані міста стикаються з масштабними викликами: зруйнованою інфраструктурою, безпековими ризиками та соціально-економічними наслідками війни. Відсутність базових послуг, заміновані території та нестача кадрів ускладнюють повернення населення [1]. Локальна економіка паралізована, бюджети громад вичерпані, а залучення інвестицій потребує довгострокових рішень. Органи місцевої влади окреслюють серед ключових викликів процесу відбудови саме відновлення інфраструктури, гарантування безпеки, залучення інвестицій та підтримку місцевого населення [2]. Окрім цього, необхідно забезпечити правопорядок, інтегрувати території в загальноукраїнський простір та відновити довіру мешканців до місцевої влади. Враховуючи ці фактори, процес відбудови потребує комплексного підходу та ефективного управління на всіх рівнях.

Дослідження питань відновлення та управління деокупованими містами потребує системного підходу. Насамперед аналізується нормативно-правова база та державна політика щодо реінтеграції звільнених територій [3]. Оцінюються оновлення в стратегіях розвитку, державних програмах відбудови та ініціативах, таких як «Відновлення» та «Армія відновлення» [3]. Значну увагу приділено світовому досвіду післявоєнного відновлення міст – проводиться аналіз успішних кейсів та порівняння моделей управління. Соціологічні опитування мешканців деокупованих громад дозволяють оцінити їхні проблеми та очікування від влади [2]. Також враховуються консультації з експертами, місцевими керівниками та представниками громад щодо їхніх потреб та пріоритетів відбудови [1]. Таким чином, методологія поєднує нормативний аналіз, вивчення міжнародного досвіду, соціологічні дослідження та експертні оцінки, що дозволяє сформулювати науково обґрунтовані рекомендації для відновлення деокупованих територій.

Відновлення інфраструктури. Пріоритетами є відновлення житла, транспорту, енергетики та соціальних об'єктів. Використовуються сучасні технології (модульне будівництво, 3D-друк), енергоефективні рішення та цифрові системи моніторингу [4, с. 40]. Відбудова базується на принципі «Build Back Better» для підвищення стійкості міст.

Соціальна політика. Головне завдання – повернення населення, соціальна підтримка, відновлення освіти та медицини. Запроваджуються програми психологічної реабілітації, інтеграції переселенців та забезпечення правопорядку [1]. Соціальна політика спрямована на стабільність та згуртованість громади.

Фінансування. Джерела фінансування: державні програми, міжнародна допомога, гранти, інвестиції [6]. Використовуються нові фінансові механізми – муніципальні облігації, краудфандинг [5, с. 8]. Прозорість витрат забезпечується аудитом та громадським контролем.

Цифрові технології. Цифровізація пришвидшує відбудову міст: електронне врядування, геоінформаційні системи для моніторингу інфраструктури та онлайн-сервіси для мешканців. Використання big data допомагає ефективному управлінню та інтеграції громад у цифровий простір України [6], [1].

Відновлення деокупованих міст вимагає комплексного підходу, що поєднує міжнародний досвід, державну підтримку та залучення місцевих громад [6]. Зміцнення місцевого самоврядування є ключовим – необхідно підготувати управлінські кадри, запровадити сучасні методи планування та підвищити інституційну спроможність органів влади [6]. Міжнародна допомога відіграє важливу роль: залучення грантів, партнерських програм і досвіду відновлення після конфліктів сприяє ефективнішому управлінню ресурсами [6]. Інноваційні підходи включають цифровізацію (е-врядування,

моніторинг інфраструктури), стратегічне планування та адаптацію принципів сталого розвитку. Громадський контроль і залучення мешканців до процесу відбудови підвищують прозорість і ефективність прийняття рішень [2]. Системне застосування цих методів сприятиме не лише швидкому відновленню деокупованих міст, а й їхньому довгостроковому розвитку та інтеграції в національну економіку. Ефективний менеджмент – основа відновлення деокупованих міст. Ключові завдання: відбудова інфраструктури, підтримка населення, економічний розвиток та безпека. Важливими є посилення місцевого самоврядування, міжнародна підтримка та цифровізація. Прозоре управління та залучення громади сприяють сталому розвитку. Комплексний підхід забезпечить не лише швидку відбудову, а й довгострокову інтеграцію звільнених територій.

Література:

1. Відновлення та розвиток деокупованих територіальних громад: реальність та перспективи // Укрінформ. 01.03.2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3834546-vidnovlenna-ta-rozvitok-deokupovanih-teritorialnih-gromad-realnist-ta-perspektivi.html> (дата звернення: 14.03.2025).
2. «Життя на деокупованих територіях очима мешканців»: погляд Василівської громади // Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентові України. 08.10.2024. URL: <https://www.congress.gov.ua/zhyttia-na-deokupovanykh-terytoriyakh-ochyma-meshkantsiv-pohliad-vasylyivskoi-hromady/> (дата звернення: 13.03.2025).
3. Управління деокупованими територіями Харківської та Херсонської областей: досвід першого року: аналітична доповідь. – К.: Нац. ін-т стратег. досліджень, 2023. – Режим доступу: <http://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/upravlinnya-deokupovanymy-terytoriyamy-kharkivskoyi-ta> (дата звернення: 13.03.2025).
4. Мохненко А.С., Казакова А.Ю. Інноваційна підприємницька діяльність в сучасних умовах господарювання // Сучасна економіка та право: проблеми та перспективи розвитку: матеріали VIII студ. наук.-практ. конф., м. Херсон, 29 березня 2024 р. – Івано-Франківськ: ХДУ, 2024. – С. 39–41.
5. Барабаш Р.Я., Тюхтенко Н.А. Інноваційна підприємницька діяльність в сучасних умовах господарювання // Сучасна економіка та право: проблеми та перспективи розвитку: матеріали VIII студ. наук.-практ. конф., м. Херсон, 29 березня 2024 р. – Івано-Франківськ: ХДУ, 2024. – С. 8–11.
6. Congress supports de-occupied and temporarily occupied communities in Ukraine // Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe. 08.11.2024. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/-/congress-supports-de-occupied-and-temporarily-occupied-communities-in-ukraine> (дата звернення: 14.03.2025).